

BUTLLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

Bisgargis

ANY XXXVI - N.º 256 - GEN. - FEB. - MAR. 1998 - Dipòsit legal: B. 12.018-70

EDITORIAL

LA PRIMAVERA LA SANGRE ALTERA

Esta popular máxima parece mantenerse inalterable a través del tiempo. Es la época típica para darse cuenta que el corazón late más deprisa cuando se nos acerca aquella determinada persona, que si tenemos suerte, nos viene mirando tímidamente con ese brillo en los ojos que hace tiempo queríamos encontrar. No en vano, San Jorge es en abril, un mes después de la llegada de la primavera, justo el tiempo necesario para que ellos saquen valor y les compren una rosa, y ellas se atrevan a obsequiarles con un libro.

Claro que su contrapartida está en todas aquellas reacciones exageradas y románticas, como alergias, asma y depresiones, y dicen que discusiones y hasta guerras. Y es seguramente que la naturaleza tiene dificultades en controlarse cuando las condiciones son favorables y se extralimita. Igual que hacemos los humanos. Como ejemplo el estudiante de Informática cordobés, que logró entrar en el ordenador de la Facultad y se aprobó inmediatamente sus asignaturas, la pena fue que llevado de su entusiasmo se puso buena nota incluso en aquellas a las que no se había presentado y claro eso le perdió. No les recuerda el caso a algunos de nuestros políticos y financieros, que en cuanto ven la posibilidad de ganar algún extra, no se conforman con una cantidad discreta, sino que se animan y se apalancan cantidades que ni usted ni yo sabemos casi escribir. De esa manera acaban pensando que son intocables y se van separando del común de los mortales, perdiendo contacto con la realidad, hasta que algún revés les pone otra vez los pies en el suelo.

A lo mejor, los ordenadores del Ministerio de Sanidad sin letra «ñ», también se compraron en esta época, cuando uno arranca con energía y no se para en pequeñeces.

En fin, les hemos hecho una reflexión con humor, porque para quitárnoslo están ahí las noticias que se ceban en las alteraciones negativas, pasando rápido sobre las gratificantes.

Los valencianos, cabe decir que son unos adelantados en celebrar la estación, y así Les Falles son como el pregón de la primavera. Y Forcall, para no ser menos, comparte este año la alteración general con una Plaza Mayor patas arriba. Nuestras autoridades no cejan en el empeño de mejorar el aspecto del pueblo para que estemos más enamorados si cabe de este entrañable lugar.

Carmen Ferrer

COLÒNIA FORCALLANO-CATALANA

RELACIONES EXTERNES

Una representació de la Junta Directiva va ser convidada per la «Casa de Valencia de Gavà» a la presentació de la «Fallera Mayor» i la «Fallera Mayor Infantil» de 1998.

L'acte es va desenvolupar al Teatre Municipal Joan Maragall de Gavà.

La presència dels nostres representants, amb la Pilar Polo al capdavant, va ser públicament reconeguda, a la vegada que ben rebuda pel President de la Casa de València de Gavà, senyor Salvador Pons, pel President de la Casa de València de Barcelona, senyor Luis del Castillo i pel Cap del Servei d'Accions Institucionals de la Direcció General de Relacions Externes de la Generalitat Valenciana, senyor Sergio Aguado.

La Colònia Forcallano-Catalana ha sigut convidada a participar en el «I Encuentro de Asociaciones Valencianas radicadas fuera de la Comunidad Valenciana» que se celebrarà a finals de març a la ciutat de València. Hi assistiran valencians de tot el món, en representació de 22 associacions, que participaran en reunions de treball amb el Conseller de Presidència de la Generalitat Valenciana.

En aquestes reunions, ens representaran el nostre Vicepresident, senyor Antoni Eixarch i la Carme Ferrer.

En el proper número de «Bisgargis» els informarem d'aquest esdeveniment.

Los días 28 y 29 de marzo la Generalitat Valenciana ha hecho posible que organizaciones valencianas de todo el mundo se encontraran en Valencia para exponer puntos de vista y compartir experiencias.

Veinticuatro Asociaciones han participado en la concentración que junto a los representantes de la Instituciones y sentados en la misma mesa han debatido sus inquietudes y problemas. Ha sido una experiencia muy gratificante compartir el sentimiento de valencianía con gente que reside hace muchos años en Europa, en Sudamérica y en el resto de España.

Ya ampliaremos en artículos sucesivos las impresiones y emociones de estas jornadas, en las que tomaron parte doce socios de la Colonia Forcallano-Catalana encabezados por nuestra Presidenta.

Hemos hablado mucho de Forcall y más de uno nos visitará para conocer un pueblo tan singular. Sin embargo, lo extraordinario del encuentro ha sido la voluntad, esfuerzo y cariño inmenso que los valencianos en el extranjero ponen para mantener vivo el calor de su tierra, su sentido de pertenencia a Valencia y las ganas de no perder su identidad.

Los valencianos en España nos hemos solidarizado con esta voluntad de los emigrantes y tenemos casi la obligación de seguir adelante, por encima de nuestras diferencias, por todos aquellos que mantienen alto el pabellón valenciano, tan lejos de su tierra natal.

Debemos felicitar a la Dirección General de Relaciones Externas de la Conselleria de Presidència, a la propia Conselleria y a la Conselleria de Cultura por la iniciativa y el éxito de la organización y felicitarnos todas la entidades participantes por haber logrado un objetivo importante: Conocernos.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DEL «GROC»

El dia 7 de desembre a la Sala d'Actes de l'Ajuntament es va fer la presentació del llibre «La guerra del groc». *Memorias de un voluntario carlista forcallano*. A. 1833-1874. La veritat és que hi havia alguna incertesa sobresi es podria fer, perquè la neu va colgar des del dijous el poble. Els carrers estaven intransitables i més d'un granger va tindre dificultats d'arribar als seus animals. Feie fred, fred, i les carreteres tenien unes gelasses que arrugaven. Però les ganes i l'entusiasme dels presentadors es van imposar i a les dotze del matí, després del pregó preceptiu, es va fer.

José Eixarch i Joaquim Comas van fer una exposició de les raons del llibre i la seva aportació a l'estudi d'aquest període a la comarca. José Eixarch com a impulsor i coneixedor de les ramificacions familiars del Groc i Joaquim Comas com a expert en el tema.

El llibre són les memòries que José Bordás Marcoval, gendre de Tomás Peñarroya Peñarroya «El Groc», va escriure a la presó de Morella on estava per les seves idees tradicionalistes. La visió que ens dóna del guerriller és òbviament subjectiva i, com a tal, tracta els homes que estan a favor i en contra d'ell. És, malgrat tot, un relat de primera mà d'una època de canvis, quan penetraven al país aires nous. Curiosament en aquest cas, els homes de calers eren els liberals contra la gent del terreno, conservadora i carlina.

José Eixarch, en el seu capítol, explica de quina manera va arribar el llibre a les seves mans i com la família propietària estava dividida en dos bàndols, els que volien el llibre per als arxius de Morella i els que pensaven que era el poble de Forcall el que mereixia guardar-lo. S'ha respectat l'original escrupolosament i s'hi inclouen unes fotocòpies de la cal·ligrafia original. La serietat del treball de José Eixarch va ser fonamental per cedir-li el llibre.

Joaquim Comas discuteix aspectes de les guerres carlistes, i, com en totes les guerres, es mesclen elements idealistes, interessos particulars i la gent del terreno, que tracta de sobreviure el millor que pot, en situacions molt difícils i penoses. Així sabem de la influència d'un germà del Groc, capellà de Cabrera, que insisteix a lluitar quan ja Cabrera ho ha deixat. O el cansament de la gent que volia recuperar-se i refer-se en pau. Així, encara que alguns eren liberals, era més fàcil tindre els fills als carlins, es quedaven més a prop de casa i se'ls podia ajudar. La difícil situació de la gent dels masos i la incongruència que, encara que perderen els carlistes van cobrar pensió (des d'una pesseta a un quinzet al mes). Tan fort era el sentiment de la gent per eixes idees.

Voldria concloure dient que se va dubtar molt sobre la publicació del llibre perquè implicava famílies forcallanes, però passat un temps prudencial s'ha pensat que el testimoni directe d'un episodi històric del Forcall és un tema que interessa a tots.

La publicació ha sigut possible gràcies a l'aportació econòmica de vuit forcallans que han afegit així una pàgina més a la història del nostre poble.

Un moment de la presentació del llibre. Signant dedicatòries.
Foto: José Ramón Gil Querol

SANT ANTONI'98

Amb un gran nombre de visitants i una perfecta escenificació de la Santadonada, va transcórrer l'acte central de la festa, la nit del divendres dia 16 de gener, que va comptar amb tots els ingredients tradicionals que la conformen.

Els majorals Manuel Monfort Fabregat i María Pilar Monfort Guarch, Samuel Segura Castel i Encarna García García, José Miguel Carbó Puig i Teresa Sos Sancho, Manuel Carbó Puig i María Pilar Omedes Omedes, van fer possible una festa molt completa. Tots els actes van comptar amb molta expectació, però jo voldria destacar la consolidació de la recentment recuperada tradició dels «Botets», original competició que ha cridat l'atenció d'estudiosos com J. Henri Bouché, que hi ha dedicat diversos treballs.

Una gran quantitat de reporters gràfics, televisió i periodistes es van desplaçar tant a Forcall com a d'altres localitats de la comarca, per tal de donar testimoni de les nostres Santantonades als mitjans de comunicació.

La imatge de Forcall i de la comarca dels Ports va molt lligada a les Santantonades que cada hivern es celebren. Forcall és, sens dubte, el poble que més ha sabut conservar aquesta tradició en tots els seus elements i això ha estat possible gràcies a la figura dels majorals. Per a l'any vinent ja hi ha majorals, que continue la festa...

Sergi Bordás

Els majorals al capdavant de la «Llaura i sembrà».

Foto: Conxita Cardona Vázquez

PROGRAMA

L'edició amb motiu de les Santantonades de Forcall 1998 d'un cuidat programa de festes, el novè de forma consecutiva, és el fruit de la voluntat de l'Ajuntament d'oferir una bona imatge de la nostra festa hivernal per antonomàsia.

A la portada, interior de portada i contraportada, ens mostra les fotografies guanyadores del IV Concurs fotogràfic organitzat per la Confraria de la Santantonada del Forcall. Un pòrtic, salutacions d'Alcalde i Mossèn, donen pas al programa i a la relació de majorals, patrocinadors, gaiter, tabaler i membres de la Santantonà. Tot seguit trobem un interessant article de J. Henri Bouché sobre «Els Botets» il·lustrat amb fotografies de Manuel Bordás, la part II del treball referent al «Fossar Vell» de J. Eixarch Frasno, la relació de premis del IV Concurs fotogràfic, i la tercera entrega del «Diario del Tío Muerte», tot il·lustrat amb diverses imatges retrospectives de la festa i del poble.

La Santantonà de Forcall 1998

Festa Medieval del Foc

Forcall, 16, 17 i 18 de gener de 1998

MAJORALS PER A SANT ANTONI 1999

Una vegada passades les festes de Sant Antoni d'aquest any, ja s'ha passat el relleu als nous majorals del proper any, Juan García Izquierdo, María Asunción Monfort Vives, Antonio Forés Milián, Pilar Querol Uldemolins, Javier Ferrer Adell, María Ángeles Gil Guarch, José María Peñarroya Martí i Pilar Polo Moya que han començat ja a posar fil a l'agulla, per tal que les Santantonades de 1999, tan properes a la fi del mil·lenni, continuen tan lluides com ho són des de qui sap quanto temps enrere.

Associació Confraria
de la Santantonada

CONFRARIA DE LA SANTANTONADA

Una vegada passades les festes de Sant Antoni de 1998, és el moment de fer-ne una reflexió. Des de la Confraria de la Santantonada ens felicitem i felicitem tothom que hi ha participat, des dels Majorals fins al darrer visitant que ha tingut el nostre poble en eixes dates tan assenyalades. Felicitem, també, els nous Majorals per al proper any, això vol dir que la FESTA té continuïtat i, per tant, té vida. Estem contents que la gent del poble s'animen a ser majorals i que la Confraria no haja d'actuar. Diuen els estatuts de la CONFRARIA que aquesta naix per «*estudiar, defensar i promocionar la festa de la Santantonada; per custodiar, conservar i, excepcionalment, celebrar la FESTA (cas que no hi hagen Majorals), d'acord, sempre, amb els costums i les normes tradicionals i els documents existents, a fi d'assegurar la continuïtat de la FESTA*».

Segons aquests estatuts, la Confraria no pren el lloc a ningú, ni als majorals, ni als membres de la Santantonada, *ni li'l vol prendre*, ans al contrari, pensem que la nostra missió és ajudar en tot el possible que la Festa siga gran i lluixca de manera que els forasters que hi assistisquen queden bocabadats i amb ganes de tornar-hi i de donar-la a conèixer al seu lloc d'origen.

La Confraria no té cap problema a cedir les fotos per al programa i el cartell de la Santantonada (això ho poden testimoniar els Majorals d'aquests anys enrere), però aquestes fotos ens costen molts diners, que financem com podem, perquè les aportacions del socis donen per a poc. A més del Concurs Fotogràfic, tenim altres idees per dur a terme, però per a totes es necessiten quantitats econòmiques de les quals ara no disposem. Així que des d'aquest punt de vista, de *treballar conjuntament* i d'ajudar en la mesura del possible els Majorals i Santantonada, és, des d'on demanem a la gent del poble que es faça soci/a de la Confraria. Ja a les Festes de S. Antoni vam repartir alguns butlletins de subscripció. Ara ho tornem a fer des del «Bisgargis», amb l'esperança que el nombre de socis augmentarà considerablement i així podrem dur a terme alguns dels projectes que ens ronden pel cap.

Associació Confraria de la
Santantonada del Forcall

V CONCURS DE FOTOGRAFIA

Organitzat per la «Confraria de la Santantonada del Forcall» s'ha celebrat, per cinquè any consecutiu, un concurs fotogràfic sobre les Santantonades del Forcall.

Per a l'edició d'aquest any s'han atorgat dos únics premis, en la modalitat de «FOC». El guanyador ha estat el forcallà José Ramón Gil Querol, amb una foto del Despullat; en la modalitat de «NO FOC» el guanyador ha estat Xavier Ferrer Chust, de Vila-real, amb una foto de la processó, que ens mostra dos personatges encenent les atxes. La fotografia que il·lustra aquest article ens mostra aquests mateixos personatges, Raimundo i Agostí, al davant de la fotografia guanyadora poc després de fer-se el lliurament dels permis.

L'exposició de les obres presentades a concurs va tindre lloc en una de les sales del futur Museu Municipal, a l'edifici de l'Ajuntament, i va ser molt visitada. Els membres de la Confraria de la Santantonada del Forcall van informar els visitants de les seves activitats presents i futures, van oferir la possibilitat d'associar-se i d'adquirir un bonic PIN de la festa, que representa la figura d'una botarga a tot color.

Amb aquest butlletí adjuntem un full de subscripció a l'Associació Confraria de la Santantonada del Forcall, si us animeu i no sabeu on remetre'l, el podeu fer arribar al nostre apartat de correus.

Foto: Conxita Cardona Vázquez

El Racó d'en Víctor

LOS AMELA DE «TORRE AMELA» Y LOS OTROS

Quedó visto en el anterior artículo que el «mas de Torre Amela» era conocido ya con este nombre en 1864, lo que nos permite suponer que lo habitaba, desde algún tiempo antes, una familia Amela (cuyos descendientes adquirirían el mas en propiedad en 1921). Para ratificar esta tesis viene en mi ayuda el Padrón de la Parroquial Iglesia de la Villa de Forcall del año 1816 (reproducido en el opúsculo editado por el Ayuntamiento con motivo del 750 aniversario de la Carta Poble de Forcall), cruzado con el árbol genealógico que tengo documentado sobre los Amela.

Efectivamente, sabemos por el citado Padrón que en 1816 no vivía ningún Amela en el núcleo urbano de Forcall (exceptuado un presbítero, D. Thomas Amela, en la calle de la Iglesia), si bien me consta que ya en 1804 había nacido y sido bautizado en Forcall mi tatarabuelo José Amela Sabater, hijo de padre morellano (Ramón Amela Querol, 1775) y madre forcallana (Josefa Sabater Aguilar, 1776). Los Sabater vivían en la calle San Roque. Pero, ¿y los Amela?

Vamos al Padrón: en el apartado de «Masías» sí encontramos una familia Amela, formada por «Ramón Amela, su consorte y cuatro hijos» (también viven con ellos «Manuel Amela, su consorte y un hijo y un criado»). Estos Amela son, seguro, los que vivían en el mas de Torre Amela (tengo aún que certificarlo documentalmente), y ese Ramón Amela es, sin duda, el morellano Ramón Amela Querol, el padre de mi tatarabuelo.

Ramón Amela Querol se casó en 1794 en Forcall con Josefa Sabater Aguilar y engendró la rama de los Amela que precisamente es hoy propietaria de la Torre Amela, y también engendró la rama de la que yo desciendo.

Prometí en la anterior entrega la publicación en este número del árbol genealógico de estos Amela forcallanos, y ahora lo cumplo. Todos los Amela de Forcall (o la inmensa mayoría) descienden de las ramificaciones de esta familia. Haí va.

Víctor-Manuel Amela

El temps

ESTACIÓ METEOROLÒGICA
RIU DE XIVA - FORCALL

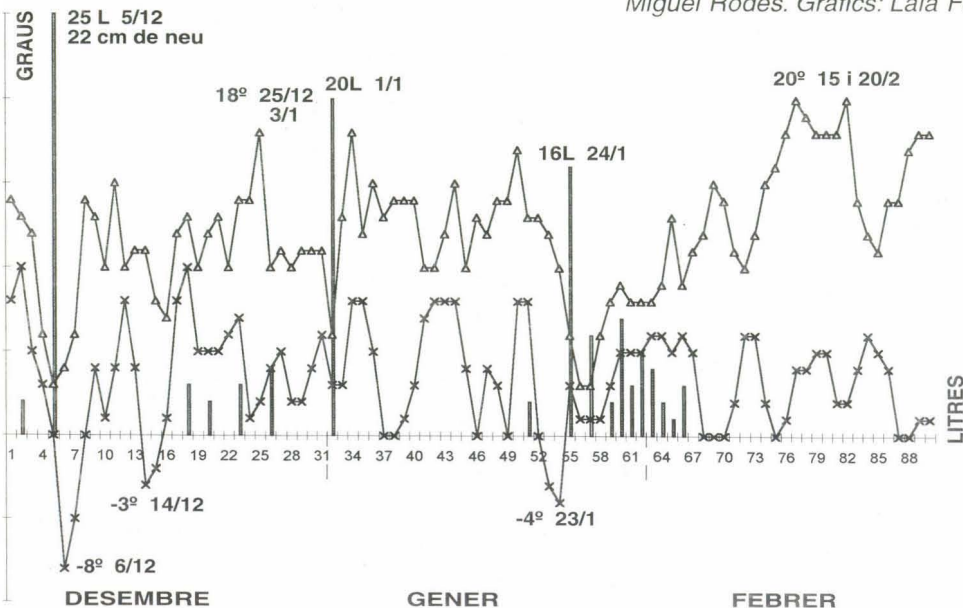
Els primers dies del mes de desembre ens van sorprendre per una sobtada baixada de temperatures, el dia 5 la mínima era de 0°, el dia 6 de -8°, i en alguns llocs del poble es van mesurar fins a -12°, el dia 7 -5°, per tornar el dia 8 a 0°. Aquest fenomen, unit a la neu i pluja caigudes els dies 4 i 5, va donar com a resultat una glaçada general per tot el poble, que es va prolongar gairebé una setmana. Malgrat això, les carreteres van ser ràpidament netejades per la màquina draganeu i el poble no es va quedar incomunicat. El gel feia molt difícil els desplaçaments tant a peu com en vehicle pels carrers del poble. Cal esmentar els espectaculars ciris de gel que penjaven dels ràfols de les cases.

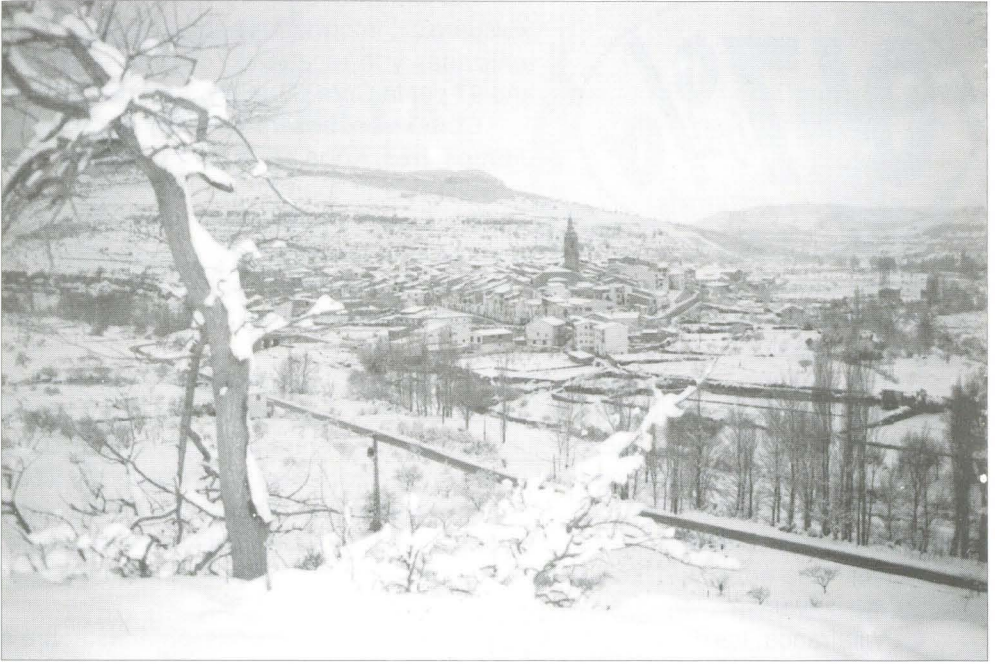
Les precipitacions en forma de neu i aigua han estat freqüents al llarg d'aquests mesos fins al 4 de febrer. Al desembre es van recollir 48 litres d'aigua per metre quadrat, va nevar els dies 4 (6 cm.), 5 (22 cm.) i 16 (una petita capa), i es va formar gel els dies 14 i 15; al gener es van mesurar un total de 61 litres d'aigua per metre quadrat. Destaquen els 20 litres del dia 1, amb una mica d'aigua-neu. Els dies 24, 25 i 26 van ser de pluja, neu i mataquiro i es va arribar a formar una capa de neu d'uns 2 cm. que va acabar desfent-se amb la pluja; al febrer tan sols es van recollir 10 litres d'aigua en unes petites precipitacions els quatre primers dies del mes.

Com a anècdota, des del dia 23 de gener a la nit fins al 3 de febrer no es va veure el sol; podem observar al gràfic com les diferències entre temperatura màxima i mínima són escasses.

La meteorologia dels mesos de desembre i gener ha sigut típicament hivernal, les temperatures han baixat sovint dels 0° de mínima. El mes de febrer ha sigut prou temperat, i s'han assolit els 20° de màxima els dies 15 i 20.

Miguel Rodés. Gràfics: Laia Ferrer

La neu i el gel van sorprendre a tots els forcallans els primers dies de desembre. Les fotos d'Ivet Ferrer Martí (al damunt) i José Ramón Gil Querol (a sota) son una bona mostra d'aquesta especial meteorologia.

Permitidme un año más, amigos de «Bisgargis», informarles sobre las actividades realizadas y lo recaudado durante el pasado año 97 por la Comisión Comarcal del 0'7%.

Como venimos realizando durante los últimos tres años, el sábado 26 de abril convocamos la marcha a pie por diferentes pueblos de la comarca, este año la ruta salió de Cinctorres hacia Portell y de éste a Castell-

fort. Tengo que expresar mi satisfacción por la numerosa gente que participó, especialmente de Vilafranca, y la buena acogida que tuvimos al finalizar por parte del alcalde de Castellfort.

Forcall, pionero y de momento único pueblo de la comarca que destina de su presupuesto el 0'7% para ayuda al Tercer Mundo, este año en un pleno de su Ayuntamiento decidió no dar apoyo a nuestro proyecto y entregar la cantidad en mano a un miembro de su Corporación para que en uno de sus viajes a Cuba lo repartiera en necesidades. La Comisión no debe inmiscuirse en las decisiones de un pleno, tomadas con buena voluntad, pero advierte que el dinero público debe ser distribuido de la forma más adecuada, por ello apoyamos siempre proyectos de una ONG de reconocida solvencia.

En Vilafranca, los días 15 y 16 de febrero se celebraron unas jornadas sobre el tema «Guatemala entre el dolor y la esperanza». Asimismo, durante la feria de La Magdalena de este pueblo se puso una parada de productos artesanos del Tercer Mundo. Y el día 28 de noviembre proyectaron la película «La Hija del Puma», conmemorando el Día Internacional contra la Explotación de la Mujer.

A Morella, la parada la pusieron el día 21 de diciembre, ya llevan cuatro años consecutivos realizándolo. Y el día 12 del mismo mes, conmemorando el 50 Aniversario de los Derechos Humanos, convocaron una concentración delante del Ayuntamiento.

Víctor J. Omedes

RESUMEN DE LA CAMPAÑA 97

Asociaciones, Parroquias y Centres: Grup de Dones dels Ports, Morella. Revista «Els Ports». A. Cultural Dels Ports. ESPEMO, Morella. APA. Blasc D'Alagó, Vilafranca. Jovens Parròquia, Vilafranca. Pensionistes de Vilafranca. Cor St. Maria Magdalena, Vilafranca. Formació Professional, Vilafranca	276.693 ptas.
Ayuntamientos: Morella, Vilafranca, Cinctorres, Villores, Vallibona, Palanques, Todolella, Sorita, Castell de Cabres y Herbers	746.400 ptas.
TOTAL	1.023.093 ptas.

RESTAURACIÓ DEL TEATRE MUNICIPAL DE MORELLA

Amb un pressupost que ha rondat els cinquanta milions de pessetes, finançades en un 50% pel programa europeu Leader II, per l'anterior programa de renovació urbana, la Fundació Ports Maestrat i l'Ajuntament de Morella, s'ha restaurat el Teatre Municipal de Morella.

La inauguració del remodelat teatre el dissabte 14 de febrer, a càrrec de Ximo Puig, alcalde de Morella i Lucas Castellet, arquitecte de l'obra, ha suposat recuperar un espai amb un aforament per a 300 espectadors, únic a la comarca, que permetrà als veïns de Morella i dels pobles dels Ports, poder gaudir d'espectacles teatrals, cinema, conferències o col·loquis. Les instal·lacions s'han adequat als usos més variats.

L'estructura interna del Teatre no ha sigut modificada de forma important, però s'ha dotat l'edifici de nous serveis com els camerinos per als actors. La primera actuació damunt del nou escenari va ser a càrrec de l'Associació Musical Mestre Candel, el dia 14, i de la Rondalla de Morella, el dia 15. La Regidora de Cultura de l'Ajuntament de Morella ha manifestat que ja es prepara tot un calendari d'actes culturals.

Els dies 19 i 20 de febrer es van celebrar al remodelat edifici les «Jornades de la Federació de Caixes Rurals i Cooperatives de Crèdit» amb la participació dels millors experts en economia espanyola i de la Consellera d'Agricultura María Ángeles Ramón Llin.

NOTICIAS BREVES

NACIMIENTOS

El día 26 de febrero nació en Barcelona Jéssica Amela Forn, hija de Juan Amela Bordás y Yolanda Forn. Felicidades.

El día 27 de octubre nació Laura Polo Cortés, nieta de Santiago Polo.

BODA

El día 27 de noviembre de 1997 contrajeron matrimonio en La Habana (Cuba) Francisco Sancho Escorihuela y Maribel Valdés Cruz. ¡Enhorabuena!

DEFUNCIONES

José Tortosa Sanmartí, esposo de Dolores Eixarch Eixarch (Caneta Petita) falleció en Sant Cugat el 21 de noviembre de 1997.

La madre María Consolación Puig Juan (casa Torrero) falleció en Forcall el 22 de febrero a los 81 años de edad, en su casa natal convertida hoy Casa de Convivencia

y provisional Asilo de las Hermanas Religiosas de la Consolación.

NOCES D'ARGENT

El día 19 de març van celebrar les seves noces d'argent el matrimoni Antonia García (casa Caixes) i Ramón Llàcer.

El desembre passat també ho va fer el matrimoni José Ferrer (casa Chimolín) i Merçé Martí. Felicitats a tots.

BIEN DE INTERÉS CULTURAL

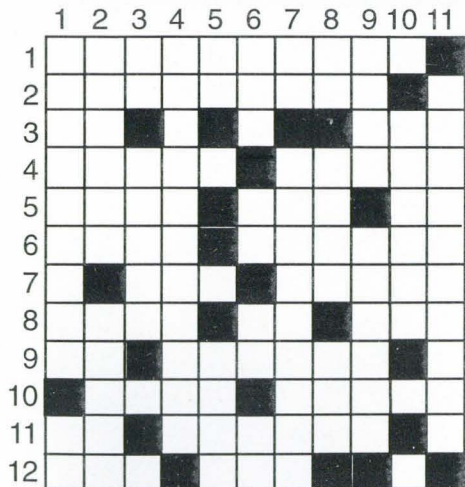
A última hora ha llegado a nuestra redacción la noticia de la declaración de la «Moleta dels Frares» como «Bien de Interés Cultural» (B.I.C.), con lo que se podrá conseguir la protección oficial de este importante enclave arqueológico y terminar con la expoliación a que actualmente está sometido. En el próximo número ampliaremos debidamente esta noticia.

A nuestro apartado de Correos ha llegado un interesante recorte de prensa. En el Periódico «Mediterráneo» del miércoles 26 de noviembre de 1997 se publica la foto del día, tomada por Joan Carter Marcobal, en la que aparecen Juan Altaba y José Guarch con una espectacular espinaca de casi 2 Kilos. El texto lo transcribimos literalmente: «Castellón. Los forcallanos Juan Altaba y José Guarch Quitarte (Caldero), muestran satisfechos la extraordinaria espinaca recogida en la huerta de este último. Una vez limpia pesó 1.900 gramos. La pieza causó gran expectación entre los vecinos de Forcall, ya que nunca habían visto un ejemplar de tal tamaño. (Redacción)».

CRUCIGARGIS N.º 10

FRANCESC CARCELLER

HORIZONTALS:

1. Comarca de Castellón cuya capital es Vinaroz.
2. Acercar. Mil. 3. Pronombre personal. Nitrógeno. Vocal. Metal precioso. 4. Detestar. Otorgar ayudas para estudiar. 5. Familiarmente, rincón. Al revés, río europeo. Preposición. 6. Al revés, piedra plana. Al revés, atase. 7. Cincuenta. Al revés y en catalán, guarida, cueva. Cáliz. 8. Al revés, comí por la noche. Al revés, campeón. De nuevo al revés y en catalán, arte. 9. Afirmación. Desmenuzaría con los dientes. Nitrógeno. 10. Pieza de ajedrez. Ánade. 11. Río italiano. Ciencia que estudia las propiedades generales de la materia. Consonante. 12. Al revés, junta. Cierta flor. Uno.

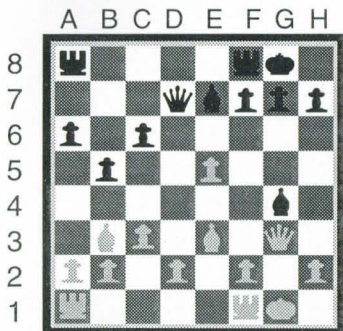
VERTICALES:

1. Personajes muy importantes en la «Santantóná». Nombre de letra. 2. Motes. Japones. 3. Terminación verbal. Todas las vocales desordenadas. Otra vocal. Otra vocal. 4. Al revés, naturales de cierta villa de la comarca de Els Ports. 5. Consonantes. Otras consonantes. Cien. Al revés, planta usada en confección. 6. Corriente de agua. Neón. Conozco. Afirmación. 7. Americio. Revista de actualidad entre Forcall y Catalunya. 8. Matrícula. Medir por eras. Al revés, me precipité hacia abajo. 9. Famoso bandolero forcallano. Apodo forcallano del que desciende el autor del «Crucigargis». 10. Vocal. Contar en la radio. Consonante. Vocal. 11. Naturales de la capital de la comarca de Els Ports.

SOLUCION CRUCIGRAMA

SÓLO HORIZONTALES: 1. 1. Maestrazgo. 2. Aproximar. M. 3. Yo. N. O. Oro. 4. Odiar. Becar. 5. Roal. niR. De. 6. AsoL. esagil. 7. L. uaC. Grial. 8. eneC. Sa. trA. 9. Sí. Roería. N. 10. Peón. Ganso. 11. Po. Física. S. 12. enU. Lis. I.

ESCACS N.º 9

BLANQUES JUGEN I GUANYEN

Una contundent maniobra va permetre a les blanques forçar el guany material, en aquesta posició corresponent a la partida Dahn-Schultz (Alemania Occidental, 1956).

Quatre jugades clau condueixen a la fi. Ho trobareu? Aquesta posició està en el moment just per rematar... Com ho faríeu?

Solució: 1. e6!! - Axe6 (D'altre manera, es perderé l'alfil de «g4»). 2. Ad4! - f6 (forçada davant de Dxdg7). 3. Dg4!! - Rf7. 4. Rfe!! 1-0. Es perd l'alfil. Un bon exemple de clavades sobre el Rei i la Dama.

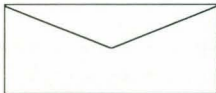
- !! = Jugada molt bona, gairabé definitiva.
- x = Captura de peça.
- ! = Jugada bona

CONTRAPORTADA

Foto: Sergio Bordas Rodriguez

Ha sigut un matí esgotador, les tronques han quedat reduïdes a cendra, el bon temps i les ganes de festa han fet un èxit la rostida de xulles, però han donat més feina de la que cabia esperar, els majorals de Sant Antoni 1998 estan satisfets després d'haber culminat unes festes inoblidables.

Recordad que si nos queréis hacer llegar noticias, fotografías o escritos de cualquier tipo, lo tenéis muy fácil, dirigíos al Apartado de Correos 10.012 de Barcelona. C. P. 08080.

BISGARGIS: C/. Bruc, 62, pral., 2.ª - 08009 BARCELONA

IMPRIMEIX: **IMPREMTA GIER**

C/. Onze de Setembre, 19, - Telèfon: 93 665 63 04 - Fax: 93 665 13 96
08860 CASTELLDEFELS (Barcelona)